

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

«Νέες προσεγγίσεις στην εκπαίδευση ενηλίκων»

Σάββατο, 20 Μαΐου 2017 ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΚΥΠΡΟΣ

Η σημασία και ο ρόλος του κριτικού στοχασμού στην εκπαίδευση ενηλίκων

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΟΛΛΙΑΣ

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ,

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Η ασάφεια του έργου του εκπαιδευτή ενηλίκων

- ▶ Ενήλικοι μαθητές εγκαταλείπουν το μάθημα
- ▶ Έντονες διαφωνίες για το περιεχόμενο, τις δραστηριότητες, τον ρυθμό, την παιδαγωγική
- ▶ Παρεξηγήσεις και προσωπικές επιθέσεις, λεκτική βία
- ▶ Αδιαφορία
- ▶ Παθητικότητα και άρνηση ανάληψης οποιασδήποτε πρωτοβουλίας
- ▶ Άρνηση συνεργασίας
- ▶ Απομόνωση
- ▶ Στιγματισμός

Η τυπική του εκπαίδευση και επιμόρφωσή του συχνά δεν επαρκεί για να τον-ην βοηθήσει να αντιμετωπίσει δημιουργικά τέτοιες «δύσκολες» καταστάσεις

Από την ασάφεια στην ασυμφωνία

Στο έργο μας κάποιες φορές αντιλαμβανόμαστε έντονες ανακολουθίες ανάμεσα

- ▶ σε αυτό που θεωρούμε ως σωστό και σε αυτό που σκεπτόμαστε να κάνουμε
- ▶ Σε αυτό που πιστεύουμε και σε αυτό που επιλέγουμε
- ▶ Σε αυτό που γνωρίζουμε και αυτό που συμβαίνει

- ▶ Γνωστική ασυμφωνία
- ▶ Συναισθηματική ασυμφωνία

Παιδαγωγική ασυμφωνία

Κριτικός στοχασμός

Ο κριτικός στοχασμός σκοπεύει να αποκαλύψει τις βασικές παραδοχές που συγκροτούν

- ▶ την κοσμοαντίληψή μας,
- ▶ τα ερμηνευτικά σχήματα μέσα από τα οποία κατανοούμε τη ζωή, το εαυτό μας και τους άλλους,
- ▶ τις αξιολογικές κρίσεις μας,
- ▶ τις συνήθειές μας
- ▶ τις προτιμήσεις μας,
- ▶ τις επιλογές μας,
- ▶ τις αποφάσεις μας
- ▶ τις πράξεις μας

Διαδικασίες του στοχασμού

Ως μαθησιακή διαδικασία περιλαμβάνει αλληλο-τροφοδοτούμενες διαδικασίες

- ▶ Αποπροσανατολιστικό δίλλημα (συνήθως ύστερα από τραυματικές εμπειρίες, αίσθηση αδιεξόδου, πράξεις με έντονα αρνητικές συνέπειες, συναισθήματα ματαιώσης...)
- ▶ Αναγνώριση των βασικών παραδοχών μας που έως τώρα δεχόμασταν χωρίς καμία δεύτερη σκέψη
- ▶ Αξιολόγηση των βασικών μας παραδοχών
- ▶ Οι βασικές μας παραδοχές μέσα από τα μάτια των άλλων
- ▶ Μετασχηματισμός των βασικών μας παραδοχών

Ο κριτικός στοχασμός στην εκπαιδευτική/μαθησιακή πράξη

- ▶ Αποκάλυψη των δομών και δυναμικών εξουσίας, ηγεμονίας, υποτέλειας και αναπαραγωγής τους μέσα στην εκπαιδευτική/μαθησιακή πράξη
- ▶ Αποκάλυψη των μηχανισμών κατασκευής της συναίνεσης γύρω από τους ρόλους μας, τις προσδοκίες μας, τις αποφάσεις μας, τις πράξεις μας
- ▶ Αποκάλυψη των ψυχολογικών μηχανισμών που καθηλώνουν τους μαθητές και τους εκπαιδευτές σε διαδικασίες που δημιουργούν παθητικότητα, αδιαφορία, άρνηση, επιθετικότητα, αντίδραση στην διαφορετικότητα
- ▶ Αποκάλυψη των μεθόδων μέσα από τις οποίες νοηματοδοτούμε την εκπαιδευτική πράξη και κατασκευάζουμε αυτό που μαθαίνουμε (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις, ικανότητες)
- ▶ Αποκάλυψη των ηθικών επιπτώσεων και συνεπειών της εκπαιδευτικής πρακτικής μας

Εμπόδια στην ανάπτυξη του κριτικού στοχασμού στην εκπαιδευτική πράξη

- ▶ Ομαδική σκέψη (groupthink)
- ▶ Μη αναγνώριση των συναισθημάτων και επιθυμιών μας
- ▶ Συνήθειες σκέψης και δράσης (habitus)
- ▶ Διατήρηση πεποιθήσεων και ευπιστία (belief perseverance & credulity)

Μέθοδοι και τεχνικές κριτικού στοχασμού

- ▶ Προσωπικές αφηγήσεις
- ▶ Αφήγηση ιστοριών
- ▶ Στοχαστική συζήτηση
- ▶ Ανάλυση κριτικών περιστατικών
- ▶ Κριτικοί φίλοι
- ▶ Photovoice
- ▶ ...